

JECKER v. Switzerland (№ 35449/14)

Текст неофіційного перекладу рішення:

Обставини справи

Справа стосувалася журналістки, яка скаржилася на те, що її змусили дати показання під час кримінального розслідування щодо незаконного обігу наркотичних засобів і що органи державної влади вимагали від неї розкриття джерела інформації після публікації в газеті статті про дилера «легких» наркотичних засобів, який надав їй інформацію.

Заявниця у справі – Н. Д. – громадянка Швейцарії, яка народилася у 1981 році. Вона проживає в м. Базель (Швейцарія) та є журналісткою.

У 2012 році заявниця опублікувала статтю під назвою *«Zu Besuch bei einem Dealer»* («Відвідування дилера») в регіональній газеті *«Basler Zeitung»*. У статті вона написала про наркоторговця, квартиру якого відвідала, зазначивши, що він 10 років займався торгівлею каннабісом та гашишем, його щорічний прибуток становив 12 000 швейцарських франків.

Після публікації статті прокурор розпочав досудове розслідування. На запит правоохоронних органів дати показання заявниця відмовила, посилаючись на право не давати свідчень. Проте прокурор стверджував, що вона не могла заявляти про таке право.

У 2013 році рішенням Кантонального суду клопотання заявниці про нерозголошення своїх джерел інформації було задоволено. Прокурор оскаржив це рішення.

У 2014 році Федеральний Верховний суд встановив, що заявниця не може посилатися на право відмовитися давати показання з огляду на те, що торгівля «легкими» наркотичними засобами є тяжким кримінальним правопорушенням; її свідчення – це єдиний спосіб установити особу, яка вчинила злочин. Посилаючись на баланс, досягнутий у законодавстві між інтересами зацікавлених сторін, Федеральний Верховний суд також установив, що суспільний інтерес у судовому переслідуванні особи за вчинення злочину за обтяжуючих обставин переважає над приватним інтересом заявниці у захисті свого джерела інформації.

Посилаючись на статтю 10 Конвенції, заявниця скаржилася на невиправдане втручання у здійснення її права як журналіста не розголошувати свої джерела інформації.

Оцінка Суду

Стаття 10 Конвенції (свобода вираження поглядів)

Вимога до заявниці давати показання становила «втручання» у здійснення її прав, передбачених статтею 10 Конвенції. Втручання було передбачено Кримінальним кодексом та Законом про обіг наркотичних засобів, що мало на меті «запобігання злочинам».

Що стосується необхідності втручання в демократичному суспільстві, то метою вимоги до заявниці надати показання під час досудового розслідування злочину було встановлення ймовірно винної особи у скоєнні злочину. Заявниця у справі була єдиною особою, що могла допомогти органам прокуратури встановити особу – дилера наркотичних засобів, який надав їй інформацію для статті. Безперечно, існували законні підстави для притягнення до відповідальності дилера. Ці міркування, без сумніву, стосувалися справи. Однак Суд установив, що для встановлення необхідності розголошення особою джерела недостатньо стверджувати, що за відсутності такого розголошення кримінальне розслідування буде неможливим.

Оцінюючи необхідність заходу для «запобігання злочину», слід було враховувати ступінь тяжкості кримінального правопорушення, що становило основу розслідування. У зв'язку із цим Федеральний Верховний суд та Уряд-відповідач у справі, ймовірно, надали відносно невеликого значення правопорушенню, про яке йдеться у цій справі, і послалися на рішення законодавчого органу про внесення його до переліку злочинів, яким обґрунтовувались винятки із захисту джерел інформації.

Крім того, слід було врахувати, що тема цієї статті могла викликати значний інтерес у суспільстві, оскільки стосувалася того факту, що дилер наркотичних засобів міг бути активним упродовж значного часу, а його діяльність залишалася нерозкритою. У зв'язку із цим наказ про розкриття інформації міг мати негативний вплив на газету, в якій було опубліковано цю статтю і репутація якої внаслідок такого розкриття могла бути підірвана в очах майбутніх потенційних інформаторів /джерел інформації, а також на представників громадськості, які були зацікавлені в отриманні інформації через анонімні джерела.

Таким чином, з огляду на важливий характер захисту джерел інформації журналістів для свободи преси в демократичному суспільстві вимога до журналіста розкривати своє джерело інформації не може бути сумісною зі статтею 10 Конвенції, якщо це не обґрунтовано переважаючою / першочерговою вимогою в інтересах суспільства. Отже, у цій справі підстав для втручання було недостатньо, оскільки правопорушення, про яке йде мова, належало до певної категорії справ або до правового регулювання, що сформульовано в загальних рисах у законодавстві; натомість слід було встановити, що це необхідно за конкретних обставин цієї справи.

Однак у цій справі, встановивши, що особливого значення не слід надавати ні суспільним інтересам, ні власним інтересам заявниці, Федеральний Верховний суд вирішив справу з посиланням на те, що законодавча влада в цілому та абстрактно застосувала урівноважуючий підхід. Таким чином, його рішення не могло бути підставою для висновку, що зобов'язання заявниці надати показання відповідало переважаючій / першочерговій вимозі в інтересах суспільства.

Відповідно, Суд установив, що Федеральний Верховний суд достатньо не обґрунтував, що оскаржуваний захід відповідав «нагальній соціальній потребі». Отже, Суд дійшов висновку, що втручання в реалізацію свободи вираження поглядів заявниці не могло розглядатися як необхідне в демократичному суспільстві, а тому мало місце порушення статті 10 Конвенції.

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 6 жовтня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.